

Pawłowska-Wilde, Beata

Bibliografia wybranych prac z zakresu rewindykacji dóbr kultury po II wojnie światowej

Muzealnictwo 28 29, 111-115

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

La restitution de deux tableaux de Dürer aux collections de Weimar

Dans l'article on décrit le déroulement du procès de la restitution qui eut lieu devant le tribunal de New York dans les années 1969—1981. Deux portraits peints par A. Dürer gardés jusqu'au 1945 à Staatliche Kunstsammlungen à Weimar, constituent l'objet de conflit. Après la guerre, ces collections furent restituées sous le nom de Kunstsammlungen zu Weimar et maintenant se trouvent à la République Démocratique Allemande. En été en 1945 ces tableaux furent volés du dépôt muséal quand il se trouva sous le contrôle de l'armée américaine. En 1966 on constata que des oeuvres recherchées se trouvaient dans des collections d'un collectionneur de New York E. Elicofon, qui les acheta peu de temps après la guerre. La République Federale d'Allemagne comme successeur de l'hérité du 3-ema Reich, ainsi que la duchesse Mathilde von Weimar comme leurs prétendue propriétaire depuis 1968, portèrent contre le possesseur des tableaux une affaire en justice. Kunstsammlungen zu Weimar présenta aussi ses prétentions de la restitution mais ne fut admis au conflit parce que, à cette époque-là, la République Démocratique Allemande n'était pas encore reconnue par le gouvernement des Etats-Unis. Cet obstacle disparut en 1974 et l'année suivante les collections de Weimar furent admis au conflit. Ni la duchesse Mathilde ni la République Federale d'Allemagne ne

prenaient plus part au procès; la première à cause d'avoir retiré la demande en justice, le deuxième en raison de debouter sa demande en justice comme non fondée. Le tribunal dans son verdict prononcé en 1981 ordonna la restitution des tableaux a Weimar sans aucun dédommagement. La sentence s'appuyait sur le principe que, malgré l'achat des tableaux par l'assigné Elicofon, il n'acquies pas le titre valable de propriété car ces oeuvres provenaient du vol ce qui fut incontestablement établi par le tribunal.

Le tribunal ne reconnut non plus l'acquisition des droits du propriétaire par voie de l'usucapion et ne prit pas en considération ni la prescription éventuelle ni le retard excessif de la action en justice de la restitution. Par centre, le tribunal reconnut que le Kunstsammlungen zu Weimar comme successeur des Staatliche Kunstsammlungen, est le propriétaire en plein droit des tableaux. Le caractère du procès et les décisions juridiques adoptées pendant son déroulement nous permettent de tirer la conclusion que ni l'écoulement du temps ni la complication considérable de la situation juridique des oeuvres d'art disparues pendant la guerre ne constituent pas l'obstacle fondamental dans leur restitution.

Jako uzupełnienie artykułu W. Kowalskiego publikujemy bibliografię prac z dziedziny rewindykacji dóbr kultury, przede wszystkim z piśmiennictwa polskiego

Bibliografia wybranych prac z zakresu rewindykacji dóbr kultury po II wojnie światowej

A. K., *Jeszcze o rewindykacji mienia narodowego z Niemiec do Polski*. Rzeczypospolita R. 4:1947 nr 11 s. 3.

ANTONIEWICZ Włodzimierz, *Rewindykacja i uszkodzenia w zakresie zabytków archeologicznych ziem Polski*. Z Otchłani Wieków R. 15:1946 z. 7/10 s. 55—62.

ANTONOW Michał, *Wzajemne przekazywanie archiwaliów przez Czechosłowacką Republikę Socjalistyczną i Polską Rzeczypospolitą Ludową*. Archeon t. 40: 1964 s. 301—303.

Les archives de la Républiques Populaire de Pologne. Varsovie 1956 ss. 30. (Rozdz.:) *Les pertes des archives polonaises pendant la II-me guerre mondiale* s. 3—8.

- BAŃKOWSKI Piotr, *Odzyskane zabytki rękopiśmienne*. Mówią Wieki R. 1:1958 nr 8 s. 18—24.
- BAŃKOWSKI Piotr, *Przekazanie Polsce przez Związek Radziecki archiwaliów wywiezionych przez hitlerowców do Niemiec*. Kwartalnik Historyczny R. 65: 1958 nr 3 s. 965—967.
- BEREZOWSKI Cezary, *Ochrona prawno-międzynarodowa zabytków i dzieł sztuki w czasie wojny*. Warszawa 1948 MKiS ss. 137. Prace i Materiały Wydziału Rewindykacji i Odszkodowań, 6*
- BERNHARD Maria Ludwika, *Powrót zbiorów gotłuchowskich*. Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie t. 3:1958 s. 319—334.
- BODNIAK Stanisław, *Straty wojenne zbiorów rękopiśmiennych bibliotek w Warszawie*. Sprawozdania Poznańskiego TPN t. 13:1945/46 z. 1 s. 31—32.
- BOROWY Wacław, *Tezy ogólne w sprawie rewindykacji i odszkodowań z zakresu kultury i sztuki*. Warszawa 1945 MKiS ss. 20. Toż w jęz. ang. Prace i Materiały Wydziału Rewindykacji i Odszkodowań, 2.
- BRZOSTOWSKI Stanisław, *Polskie skarby narodowe w Kanadzie*. Biuletyn Informacyjny Zarządu Muzeów 1959 nr 21 s. 67—75.
- BULAS Kazimierz, *Zbiór naczyń greckich w Gotłuchowie*. Warszawa 1948 MKiS s. 9 tabl. 10. Toż w jęz. franc., ang. Prace i Materiały Wydziału Rewindykacji i Odszkodowań, 5.
- Cenny dokument niszczenia muzealiów przez władze hitlerowskie*. Biuletyn Informacyjny Zarządu Muzeów 1962 nr 43 s. 3—4.
- CHWALEWIK Edward, *Wojenne straty polskich zbiorów exlibrisu*. Wrocław 1949 „Zakład Narod. im. Ossolińskich” ss. 15. [Wydane z okazji wystawy „Dzieje polskiego exlibrisu” w Bibliotece Zakł. Narod. im. Ossolińskich we Wrocławiu 7 IV—30 IV 1949].
- CHYBIŃSKI Adolf, *Wojenne losy polskich zabytków muzycznych*. Ruch Muzyczny R. 1:1945 nr 1 s. 9—11. *Cultural losses of Poland. Index of Polish cultural losses during the German occupation. 1939—1944*. Edited by Charles Estreicher. London 1944 ss. XVII, 497.
- Rec.: T.[adeusz] G.[ostyński], Biuletyn Historii Sztuki i Kultury 1946 nr 3/4 s. 208; Sawicka Stanisława, Przegląd Zachodni 1948 nr 1 s. 100—102.
- CYPRIAN Tadeusz, SAWICKI Jerzy, *Grabież dzieł sztuki w Generalnej Guberni*. (w:) *Nie oszczędzać Polski*. Warszawa 1960 „Iskry” ss. 461. Toż. wyd. 2: 1962, wyd. 3:1965.
- DEMBOWSKI Jan, FISZMAN Samuel, *Skarby kultury wracają do kraju*. Odrodzenie R. 4:1947 nr 29 s. 6.
- * Akta Biura Rewindykacji i Odszkodowań przekazane zostały przez Składnicę Akt MKiS (Ministerstwo Kultury i Sztuki) Archiwum Akt Dawnych pod numerem 387.
- DOBRYZKA Anna, *Rewindykowane zbiory malarstwa europejskiego w Muzeum Narodowym w Poznaniu*. Kronika m. Poznania 1957 nr 1/2 s. 113—116.
- FISZMAN Samuel, *Polonica w ZSRR*. Kuźnica R. 3: 1947 nr 31/32 s. 17.
- FISZMAN Samuel, *Poszukiwania poloników w archiwach i bibliotekach w ZSRR*. Osiągnięcia i perspektywy. Kuźnica R. 3:1947 nr 29 s. 6.
- FISZMAN Samuel, *Skarby kultury wracają do kraju*. Tygodnik Polski (Londyn) R. 2:1947 nr 29 s. 4.
- GAWORZEWSKA Halina, KAMIŃSKA Ewa, *Rewindykacja zbiorów graficznych w Poznaniu*. Muzealnictwo 1958 nr 7—8 s. 52—65, il.
- Gdański zbiór tkanin udostępniony*. Biuletyn Informacyjny Zarządu Muzeów 1962 nr 40 s. 15 [Tkaniny przekazane Polsce przez NRD].
- Der Generalgouverneur. Der Sonderbeauftragte für die Sicherung der Kunst und Kulturgüter. Sicherungsgestellte Kunstwerke im Generalgouvernement...* Breslau 1940 ss. 149.
- Rec. Sroczyńska Krystyna, Biuletyn Historii Sztuki i Kultury 1946 nr 3/4 s. 209—210.
- GOSIENIECKA Anna, *Wystawa rewindykowanych zbiorów gdańskich*. Muzealnictwo 1958 nr 7—8 s. 41—51, il.
- GRYCH Józef, *Wskazówki dla prowadzących akcję zabezpieczenia bibliotek i zbiorów bibliotecznych*. Warszawa 1945 Ministerstwo Oświaty, Wyd. Bibl. ss. 16.
- IDZIKOWSKI Mieczysław, *Straty wojenne w portretach Fryderyka Chopina*. Ruch Muzyczny 1962 nr 20 s. 20.
- J. B., *Wydawnictwa o zabytkach, które przetrwały*. Biuletyn Historii Sztuki i Kultury 1948 nr 1 s. 90. Jotka, *Zagadnienia rewindykacyjne*. „Kurier Codzienny” R. 3:1947 nr 55 s. 5. [Stanowisko MKiS].
- KACZMARZYK Dariusz, *Straty wojenne Polski w dziedzinie rzeźby*. Warszawa 1958 MKiS ss. 240, il. 206. Prace i Materiały Wydziału Rewindykacji i Odszkodowań, 14.
- Katalog obrazów wywiezionych z Polski przez okupantów hitlerowskich w latach 1939—1945*. Cz. 2 — *Malarstwo polskie*. Praca zbiorowa Warszawa 1951 MKiS ss. 70, il. 265. Toż w jęz. ang. wyd. 1953. Prace i Materiały Biura Rewindykacji i Odszkodowań, 11.
- KIESZKOWSKI Witold, *Składnica muzealna Paulinum i rewindykacja zabytków na Dolnym Śląsku*. Pamiętnik Związku Historyków Sztuki i Kultury t. 1:1948 s. 135—158.
- KŁYSZEWSKI Władysław, *Rewindykacja*. Odrodzenie R. 2:1945 nr 23 s. 5.

- KOCZOROWSKI Stanisław Piotr, *Wystawa rękopisów i druków wywiezionych przez hitlerowców do Niemiec*. Bibliotekarz R. 15:1948 nr 10/11 s. 160—162.
- KOZAKIEWICZ Stefan, *Bibliografia komentowana, ocena istniejącej literatury i wnioski badawcze i wydawnicze odnoszące się do stanu badań nad hitlerowską polityką grabieży dzieł sztuki i niszczenia zabytków* [Warszawa 1970] ss. 45.
- KOZERSKA Helena, *Straty w zbiorze rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie w czasie I i II wojny światowej*. Warszawa 1960 Uniwersytet Warszawski ss. 133. Prace Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, 2.
- KOZIKOWSKI Edward *Straty literatury polskiej w czasie ostatniej wojny*. Nauka i Sztuka t. 6:1948 s. 171—184.
- KUBCZAK Jerzy, *Dzieje zbioru naczyń starożytnych z Gołuchowa*. Z Otchłani Wieków 1957 z. 6 s. 331—337.
- KUBCZAK Jerzy, *O biżuterii antycznej ze zbiorów krakowskich, rozgrabionej przez hitlerowców*. Z Otchłani Wieków R. 32:1966 s. 213—221. [Opis kolekcji ze zbiorów Czartoryskich w Sieniawie].
- KUPŚĆ Bogumił [Stanisław], *Powrót skarbów kultury narodowej z Kanady*. Przegląd Biblioteczny R. 27:1959 z. 1/2 s. 136—139.
- LORENTZ Stanisław, *Le Canada refuse de rendre à la Pologne ses richesses culturelles Varsovie*. Varsovie 1949. Musée Nationale ss. 85. Toż w jęz. ang.
- LORENTZ Stanisław, *Muzea i zbiory w Polsce 1945—1955*. Warszawa 1956 „Polonia” ss. 134. Toż w jęz. ang., franc., hiszp., niem., ros. [Rozdz.: *Zniszczenia i straty. Odbudowa muzeów po wojnie* s. 48—57].
- LORENTZ Stanisław, *Przewodnik po muzeach i zbiorach w Polsce*. Warszawa 1982. Wydawnictwo „Interpress” ss. 521. [Rozdz.: *Zniszczenia i straty w czasie wojny i okupacji niemieckiej 1939—45* s. 32—33].
- LORENTZ Stanisław, *Skarby narodowe*. Przegląd Artystyczny 1961 nr 1 s. 33—41. [Historia arrasów Jagiellońskich, ich powrót do Polski].
- LORENTZ Stanisław, *Straty w dziełach sztuki i zabytkach przeszłości*. Kwartalnik Historyczny R. 53:1939/46 z. 3/4 s. 715—739.
- LORENTZ Stanisław, *W obronie kultury polskiej*. Przegląd Historyczno-Oświatowy 1947 nr 1 s. 104—114. [Działalność konspiracyjna podczas okupacji].
- LORENTZ Stanisław, *Wystawa obrazów wywiezionych przez hitlerowców z Galerii Wilanowskiej, uratowanych przez Armię Radziecką i zwróconych Polsce*. Przegląd Artystyczny 1951 nr 2 s. 20—22.
- LORENTZ Stanisław, *Zburzenie Zamku Królewskiego w Warszawie*. Warszawa 1946 MKiS ss. 24, il. Toż w jęz. ang. Prace i Materiały Wydziału Rewindykacji i Odszkodowań, 4.
- MALECZYNSKI Karol, *Straty w zabytkach sztuki kościelnej we Wrocławiu*. Zaranie Śląskie 1946 z. 1/2 s. 63—64.
- MALINOWSKI Kazimierz, *Co wnosi nowego ustawa o ochronie dóbr kultury i o muzeach*. Ochrona Zabytków R. 15:1962 nr 2 s. 7.
- MANTEUFFEL Tadeusz, *Ekwiwalenty i odszkodowania w dziedzinie naukowych pracowni historycznych*. Przegląd Historyczny t. 36:1946 s. 68—71.
- Much-Travelled Art Treasures. Connoisseur 1952 s. 49—50. [dotyczy skarbów wawelskich].
- MYTARIEWA K., *Wystawka prozawiedzienij izobrazitielnogo iskusstwa iz polskich muziejew*. Soobszczennija Gosudar. Ermitaża 1957 z. 12 s. 10—13.
- Na gruzach*. Kwartalnik Muzealny R. 4:1948 z. 1—4 s. 5—6. [Krótka charakterystyka sytuacji w muzealnictwie po 1939 r.; lista Niemców niszczących polskie muzea].
- NACHLIK Stanisław E.[dward], *Les cas des collections polonaises au Canada. Considerations juridiques*. Annales Polonais des Affaires Internationales 1959/60 s. 172—190.
- NACHLIK Stanisław Edward, *Grabież dzieł sztuki. Rodowód zbrodni międzynarodowej*. Wrocław 1958, „Zakład Narodowy im. Ossolińskich” ss. 482, tabl. 6.
- Rec. Cyprian Tadeusz, *Państwo i Prawo* 1958 z. 10 s. 652—655; T.[eofil] S.[yga]. *Stolica* 1958 nr 41 s. 16; Bramson Aleksander, *Sprawy Międzynarodowe* 1958 z. 12 s. 164—175; Skowroński Jerzy, *Prawo i Życie* 1959 nr 2 s. 6; Żychiewicz Tadeusz, *Tygodnik Powszechny* 1959 nr 11 s. 5; Sroczyńska Krystyna, *Biuletyn Historii Sztuki* 1960 nr 1 s. 99—102; Ludziński Marian, *Nowe Książki* 1958 nr 16 s. 997—998.
- NACHLIK Stanisław Edward, *Sprawa zbiorów polskich w Kanadzie. Rozważania prawne*. Sprawozdania Międzynarodowe Warszawa 1958 nr 1/58 ss. 22.
- NACHLIK Stanisław Edward, *Plon wiedeńskiej konferencji w sprawie prawa traktatów*. „Sprawy Międzynarodowe” 1970 nr 6.
- NACHLIK Stanisław Edward, *Tak zwana sprawa arrasów w świetle dokumentów*. Studia do Dziejów Wawelu t. 4:1978 s. 361—395.
- NACHLIK Stanisław Edward, *Zagadnienia międzynarodowej ochrony dzieł sztuki w czasie pokoju*. [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Juliana Makowskiego z okazji 50-lecia pracy naukowej*. Warszawa 1957 s. 220—246.
- NIEĆ Halina, *Ojczyzna dzieła sztuki. Międzynarodowa ochrona integralności narodowej spuścizny kulturalnej*. Warszawa—Kraków 1980 „PWN” ss. 211.
- NIEĆ Halina, *Prawa do kultury jako prawa człowieka*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego Prace Prawnicze 1971.
- OLSZEWICZ Bolesław, *Lista strat kultury polskiej (1 IX 1939—1 III 1946)* Warszawa 1947 S. Arct ss. 336.
- PEGDEN Norman, *Comparaison entre les diverses*

- legislations nationales protegeant les biens culturels*. Museum 1974 nr 1 s. 53—60.
- RECZYŃSKI K., *Losy zbiorów wschodnio-pruskich*. Arkona 1945/46 nr 12 s. 22.
- ROSS Juliusz, *Zniszczenia wojenne i ochrona zabytków w rejonie Beskidu Niskiego*. Ziemia 1948 nr 1 s. 9—13.
- RYBARIŃSKI Antoni, *Rewindykacja i zabezpieczenia archiwaliów w latach 1945—1947*. Kwartalnik Historyczny R. 55:1948 s. 34—39.
- SAWICKA Stanisława Maria, *Materiały do rewindykacji strat w zbiorach malarstwa w Polsce*. Przegląd Zachodni R. 7:1951 nr 11/12 s. 601—605.
- SAWICKA Stanisława Maria, *Les pertes de collections polonaises dans le domaine des manuscrits illuminés*. Scriptorium t. 15:1961 nr 2 s. 300—302.
- SAWICKA Stanisława Maria, *Rewindykacja książki polskiej*. Przegląd Zachodni R. 2:1946 nr 2 s. 193—195; Tamże R. 7:1951 nr 11/12 s. 601—605.
- [SAWICKA Stanisława Maria] St. M.S., *Rewindykacje mienia kulturalnego aliantów odnalezionych w Niemczech*. Biuletyn Historii Sztuki i Kultury 1946 nr 1/2 s. 133.
- SAWICKA Stanisława, *Straty wojenne zbiorów polskich w dziedzinie rękopisów iluminowanych*. Warszawa 1952 MKiS ss. 97, tabl. 130. Prace i Materiały Biura Rewindykacji i Odszkodowań, 10.
- SAWICKA Stanisława Maria, SULERZYŃSKA Teresa, *Straty w rysunkach z Gabinetu Rycin Biblioteki Uniwersyteckiej 1939—1945*. Warszawa 1960 Uniwersytet Warszawski ss. 79, tabl. 57.
- SAWICKI Jerzy, *Zburzenie Warszawy. Zeznania generałów niemieckich przed polskim prokuratorem, członkiem polskiej delegacji przy Międzynarodowym Trybunale Wojennym w Norimberdze*. Warszawa 1946 ss. 319, il. mapa; Wyd. 2 uzup. Warszawa 1949 Instytut Wydawniczy ss. 310, pl. 1.
- SEYDEWITZ Ruth, SEYDEWITZ Max, *Dama z grostajem. Największy rabunek dzieł sztuki wszystkich czasów*. Kraków 1966. „Wydawnictwo Literackie” ss. 224, tabl. 55.
- SIEROSZEWSKI Władysław, *Ochrona prawna dóbr kultury na forum międzynarodowym w świetle legislacji UNESCO*. Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków t. 35:1974 seria B, ss. 246.
- SIEROSZEWSKI Władysław, *Ochrona prawna dóbr kultury w Polsce*. Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków t. 30:1971 seria B, ss. 175.
- SIEROSZEWSKI Władysław, *Odpowiedzialność karna na podstawie przepisów ustawy o ochronie dóbr kultury i o muzeach*. Palestra 1962 nr 3/4 s. 109.
- SIEROSZEWSKI Władysław, ŻÓŁKIEWSKI Aleksander, *Przepisy prawne dotyczące ochrony dóbr kultury oraz muzeów*. (Suplement do II wydania). Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków t. 50:1978 seria B, ss. 184.
- Sprawozdanie w przedmiocie strat i szkód wojennych Polski w latach 1939—1945*. Warszawa 1947 ss. 63.
- SROCZYŃSKA Krystyna, *Rewindykacja dzieł sztuki*. Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków t. 23:1968 seria B, s. 47—51.
- STANISŁAWSKA-KILIAN Janina, *Zbiory Muzeum Wielkopolskiego wracają do Kraju*. Przegląd Artystyczny R. 1:1946 nr 4 s. 8.
- STANKIEWICZ Witold, *Z badań nad problematyką strat wojennych bibliotek polskich*. (Warszawa 1970) ss. 21 + ss. 12.
- Statement on war losses and damages of Poland in 1939—1945*. Warsaw 1947 ss. 88. Tekst również w jęz. franc.
- Straty kulturalne Warszawy*. 1. Praca zbiorowa. Red. Władysław Tomkiewicz. Warszawa 1948 MKiS ss. 315, tabl. 77. Prace i Materiały Wydziału Rewindykacji i Odszkodowań, 7.
- Straty kultury polskiej 1939—1949*. Praca zbiorowa. Red. Adam Ordega i Tymon Terlecki. Glasgow 1945 „Książnica Polska” t. 1—2 ss. 570 + 560.
- Straty wojenne Polski w latach 1939—1945*. Poznań 1960 „Wydawnictwo Zachodnie” ss. 119. Toż w jęz. franc., niem., ros.; Wyd. 2 uzup. 1962 ss. 142.
- Straty wojenne zbiorów polskich w dziedzinie rzemiosła artystycznego*. Praca zbiorowa. Warszawa 1953 MKiS t. 1—2 ss. 98 + 160, tabl. 132. Prace i Materiały Biura Rewindykacji i Odszkodowań, 12—13.
- SUCHODOLSKI Witold, *Zagadnienie prymatu strat kulturalnych w ogólnym programie odszkodowań*. Warszawa 1945 MKiS ss. 8. Toż w jęz. franc.
- SZUMAN Norbert, *Grabież dóbr kultury polskiej w ramach działalności „generalnego powiernika dla zabezpieczenia niemieckich dóbr kultury na wschodnich ziemiach przyłączonych”*. Biuletyn Głównej Komisji Badań Zbrodni Hitlerowskiej t. 4:1948 s. 173—227.
- TATARKIEWICZ Władysław, *Etyczne podstawy rewindykacji i odszkodowań*. Warszawa 1945 MKiS ss. 23. Toż w jęz. franc. Prace i Materiały Wydziału Rewindykacji i Odszkodowań, 3.
- TOMKIEWICZ Władysław, *Katalog obrazów wywiezionych z Polski przez okupantów niemieckich w latach 1939—1945*. 1: Malarstwo obce. Warszawa 1949 MKiS ss. 77, tabl. 169. Toż w jęz. ang. wyd. 1950. Prace i Materiały Biura Rewindykacji i Odszkodowań, 9.
- TOMKIEWICZ Władysław, *W sprawie restytucji polskiego dorobku w dziedzinie kultury artystycznej*. Przegląd Historyczny t. 36:1946 s. 51—67.
- TOMKIEWICZ Władysław, *Zbiory polskie w Niemczech i Austrii*. Problemy 1946 nr 1 s. 39—43.

TOMKIEWICZ Władysław, *Zniszczenia wojenne w dziedzinie kultury*. (w:) *Polska w okresie drugiej wojny północnej 1655—1650*. Praca zbiorowa. Red. Adam Przyboś. Warszawa 1957 „PWN”.

Uczestnictwo szeregu państw w konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjętej w Paryżu dn. 16 XI 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji. Oświadczenie Rządowe. Dziennik Ustaw 1977 nr 31 poz. 139.

URBANOWICZ Bohdan, *Kronika Fischhornu*. Muzealnictwo 1966 nr 13 s. 11—13.

WALICKI Michał, *Nowo odnalezione obrazy z Galerii Stanisława Augusta*. Biuletyn Historii Sztuki i Kultury R. 9:1947 nr 3/4 s. 299—305.

WALICKI Michał, *Stracone skarby sztuki*. Ochrona Zabytków 1948 nr 3/4 s. 135—139.

Walka o dobra kultury. Warszawa 1939—1945. Praca zbiorowa. Red. Stanisław Lorentz. Warszawa 1970 t. 1—2 ss. 585 + 636; w tym: *Bibliografia materiałów publikowanych w drukach zwartych i periodykach dotyczących ochrony zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych w Warszawie w okresie okupacji*. Oprac. Maria Jasińska s. 571—592.

Warszawa oskarża. Przewodnik po wystawie urządzonej przez Biuro Odbudowy Stolicy wespół z Muzeum Narodowym w Warszawie maj—czerwiec 1945. Warszawa MKiS i Ministerstwo Odbudowy Kraju ss. 24. Toż w jęz. ang., ros.

WDOWISZEWSKI Zygmunt, *Straty artystyczne i kulturalne zbiorów Przeździeckich w Warszawie*. Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie t. 3:1958 s. 353—413.

WILLIAMS S. A., *The Polish art treasures in Canada: legal problems and political realities* [revised edition]. Toronto 1974.

WOSZCZYŃSKI Bolesław, *Materiały archiwalne przekazane Centralnemu Archiwum Wojskowemu ze Związku Radzieckiego*. Wojskowy Przegląd Historyczny R. 9:1964 nr 4 s. 231—237.

Wydział Rewindykacji i Odszkodowań w dziedzinie kultury. Kwartalnik Historyczny 1946 z. 3/4 s. 758—759.

Wystawa dzieł sztuki zabezpieczonych przez ZSRR. Warszawa, Gdańsk, Poznań, Szczecin. Katalog. Oprac. wersję polską Stanisław Brzostowski. Warszawa 1956 „Sztuka” ss. 67.

Wystawa obrazów wywiezionych przez hitlerowców z Galerii Wilanowskiej, uratowanych przez Armię Radziecką i zwróconych Polsce. Wstęp Stanisław Lorentz. Warszawa 1951 Muzeum Narodowe w Warszawie ss. 15, tabl. 16.

Wystawa „Zbrodnie niemieckie w Polsce 1939—1945”, Muzeum Narodowe w Warszawie. Warszawa 1946 Muzeum Narodowe w Warszawie ss. 65.

Zestawienie strat i szkód wojennych Polski w latach 1939—1947. Warszawa 1947. Biuro Odszkodowań Wojennych przy Prezydium Rady Ministrów ss. 312.

Zestawienie strat i szkód wojennych w Polsce 1939—1945. Warszawa 1946. Biuro Odszkodowań Wojennych przy Prezydium Rady Ministrów ss. 70.

ŻYGULSKI Zdzisław jun., *Muzea na świecie*. Warszawa 1982 ss. 212.

Oprac. Beata Pawłowska-Wilde